

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2008/8

Karar Sayısı : 2010/71

Karar Günü : 20.5.2010

R.G. Tarih-Sayı : 06.01.2011-27807

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Danıştay Onikinci Dairesi

İTİRAZIN KONUSU: 29.3.1984 günlü, 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanuna 12.5.1988 günlü 3446 sayılı Yasa'nın 1. maddesi ile eklenen Ek Madde 1'in üçüncü fıkrasının ikinci cümlesinin, Anayasa'nın 2., 10., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırılığı savıyla iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemidir.

I- OLAY

Adli ve İdari Yargıda Hâkim ve Savcı Adaylığı Yazılı Sınav Mülakat ve Atama Yönetmeliği'nin 12.6.2007 günlü 26550 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Yönetmelikle değiştirilen bazı maddelerinin iptali ve yürürlüğünün durdurulması istemiyle açılan davada, itiraz konusu kuralın Anayasa aykırı olduğu kanısına varan mahkeme iptali için başvurmuştur.

III- YASA METİNLERİ

A- İtiraz Konusu Yasa Kuralı

29.3.1984 günlü, 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanuna eklenen Ek Madde 1 şöyledir:

'Ek Madde 1 ' (Ek: 12/5/1988 - 3446/1. md.)

Adalet Bakanlığı hesabına, hakim ve savcı ihtiyacını karşılamak üzere, burs verilmek suretiyle, yükseköğrenim yaptırılabilir.

Burs verilmek suretiyle yükseköğrenim yapacak öğrencilerin sayısı Adalet Bakanlığınca belirlenir. Burs verilecek öğrencilerde bulunması gereken nitelikler ile bunların seçilmelerine dair esas ve usuller, Adalet Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikte gösterilir.

Bu öğrencilere, emsallerine ödenen bursun iki katı oranında burs verilir. **Burs alarak öğrenimlerini tamamlamış olanlar staj için yazılı sınava tabi tutulmazlar.**

Adalet Bakanlığı hesabına burs almak suretiyle yükseköğrenim yapmış olanlar mecburi hizmetle yükümlüdürler. Bu hususta, Devlet Memurları Kanunu hükümleri uygulanır. Mecburi hizmet süresi, hâkimlik ve savcılık görevine başlama tarihinden itibaren hesap edilir.

Adalet Bakanlığı, yükseköğrenim öğrenci yurtları ile üniversite yurtlarında kalan burslu öğrencilerinin hâkimlik ve savcılık görevlerine hazırlanmaları bakımından eğitimlerine, Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu ve üniversitelerle yapacağı protokol esasları dahilinde yardımcı olur.'

B- Dayanılan Anayasa Kuralları

Mahkeme, başvuru kararında Anayasa'nın 2., 10., 138., 139. ve 140. maddelerine dayanmıştır.

IV- İLK İNCELEME

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 8. maddesi gereğince, Haşim KILIÇ, Osman Alifeyyaz PAKSÜT, Sacit ADALI, Fulya KANTARCIOĞLU, Mehmet ERTEN, Cafer ŞAT, A. Necmi ÖZLER, Serdar ÖZGÜLDÜR, Şevket APALAK, Serruh KALELİ ve Zehra Ayla PERKTAŞ'ın katılımlarıyla yapmış olduğu ilk inceleme toplantısında, dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine, Haşim KILIÇ, Sacit ADALI, Mehmet ERTEN, Serdar ÖZGÜLDÜR ile Serruh KALELİ'nin karşı oyları ve OYÇOKLUĞUYLA, yürürlüğünün durdurulması isteminin esas inceleme aşamasında karara bağlanmasına OYBİRLİĞİYLE; 7.2.2008 gününde karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ

Başvuru kararı ve ekleri, işin esasına ilişkin rapor itiraz konusu yasa kuralı, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Başvuru kararında itiraz konusu kuralın yazılı yarışma sınavı ve mülakatta başarı gösteren adaylar ile Adalet Bakanlığı hesabına burs verilmek suretiyle yüksek öğrenimini tamamlayanların yazılı sınava alınmaksızın doğrudan mülakata alınan adaylar arasında eşitsizliğe yol açacağı, ayrıca burs alarak öğrenimlerini tamamlamış olanların liyakatin ölçüldüğü yazılı yarışma sınavına alınmamak suretiyle objektif kriterlere dayanarak hâkimlik ve savcılık mesleğine atanmalarını engellediği belirtilerek Anayasa'nın 2., 10., 138., 139. ve 140. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti, eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına dayanan, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adaletli bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukukun üstün kurallarıyla kendini bağlı sayan devlettir.

Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen 'yasa önünde eşitlik ilkesi' hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilkenin amacı aynı durumda bulunan kişilerin yasalar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Hukuk devleti ile eşitlik birbirleri ile yakın ilişkili kavramlar olup, eşitlik kavramı, hukuk devleti ilkesinin temelinde yatan değerlerden birisidir. Bu ilkeden faydalananlar

açısından eşitlik ilkesi, hak sahibine eşit işlem görme, farklı muameleye tabi tutulmama, ayırım gözetilmemesini isteme hakkı verir.

Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'ye, 3446 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle eklenen Ek Madde 1, yargıdaki hâkim ve savcı açığını kapatmak ve bu mesleğe olan ilgiyi artırmak amacıyla burs verilmek suretiyle Adalet Bakanlığı hesabına hukuk fakültelerinde yüksek öğrenim yapacak öğrencilerin hak ve yükümlülüklerini düzenleyen bir kuraldır.

Bu kuralda Adalet Bakanlığı hesabına, burs verilmek suretiyle, yükseköğrenim yaptırılacak öğrencilere, emsallerine ödenenin iki katı oranında burs verileceği, burs alarak öğrenimlerini tamamlamış olanların mecburi hizmetle yükümlü oldukları ve bu hususta Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir. İtiraz konusu cümlede ise burs alarak öğrenimini tamamlayan mezunların hâkim ve savcı adaylığı stajı için yazılı sınava tabi tutulmayacakları kurala bağlanmıştır.

Maddede her ne kadar mecburi hizmetle ilgili olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiş ise de adı geçen Yasa'ya 4160 sayılı Yasa'nın 2. maddesiyle eklenen Ek Madde 35 ile kamu kurum ve kuruluşları tarafından personel kanunları ve diğer özel kanunlarda yer alan hükümlere göre yurt içinde okutulacak öğrencilerin mecburi hizmet yükümlülüğü kaldırılmıştır. Bu yükümlülük kaldırıldıktan sonra Adalet Bakanlığı hesabına burslu olarak yüksek öğrenim yapmış olanların diğer mezunlardan farkı kalmamıştır. Aynı durumda olan bu mezunların farklı kurallara bağlı tutulmaları Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırıdır. Kuralın iptali gerekir.

İtiraz konusu kural Anayasa'nın 2. ve 10. maddelerine aykırı bulunarak iptal edildiğinden, ayrıca Anayasa'nın 138., 139. ve 140. maddeleri yönünden incelenmesine gerek görülmemiştir.

VI- YÜRÜRLÜĞÜN DURDURULMASI İSTEMİNİN İNCELENMESİ

29.3.1984 günlü, 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a, 12.5.1988 günlü, 3446 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle eklenen Ek Madde 1'in üçüncü fıkrasının 'Burs alarak öğrenimlerini tamamlamış olanlar staj için yazılı sınava tabi tutulmazlar.' biçimindeki ikinci cümlesine ilişkin yürürlüğünün durdurulması isteminin, koşulları oluşmadığından REDDİNE, 20.5.2010 OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

VII- SONUÇ

29.3.1984 günlü, 2992 sayılı Adalet Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun'a, 12.5.1988 günlü, 3446 sayılı Yasa'nın 1. maddesiyle eklenen Ek Madde 1'in üçüncü fıkrasının 'Burs alarak öğrenimlerini tamamlamış olanlar staj için yazılı sınava tabi tutulmazlar.' biçimindeki ikinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olduğuna ve İPTALİNE, 20.5.2010 gününde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Esas Sayısı : 2008/8
Karar Sayısı : 2010/71

Başkan

Haşim KILIÇ

Başkanvekili

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye

Fulya KANTARCIOĞLU

Üye

Ahmet AKYALÇIN

Üye

Mehmet ERTEN

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye

Şevket APALAK

Üye

Serruh KALELİ

Üye

Zehra Ayla PERKTAŞ

Üye

Engin YILDIRIM

Üye

Nuri NECİPOĞLU

KARŞIOY GEREKÇESİ

Danıştay 12. Dairesi'nin itiraz yoluyla iptali isteminde bulunduğu kuralın temas ettiği ve Danıştay da dava konusu yapılan Adli ve İdari Yargıda Hakim ve Savcı Adaylığı Yazılı Sınav, Mülâkat ve Atama Yönetmeliği 12.1.2008 tarih ve 26754 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelikte yürürlükten kaldırılmış olup, artık anılan Yönetmelik Danıştay'daki dava yönünden uygulanacak kural olmaktan çıkmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin yerleşik uygulamasına göre de, bir mahkemenin Anayasa Mahkemesi'ne başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve Mahkeme'nin görevine giren bir davanın bulunması ve iptali istenen kuralların da o davada uygulanacak kural olması gerekmektedir. Uygulanacak yasa kuralları ise davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallardır. Davanın somutunda, söz konusu Yönetmelik değişikliğiyle iptali istenen düzenleyici tasarruf artık Danıştay önündeki davaya konu teşkil edebilme özelliğini yitirdiğinden; bu yönetmeliğin dayanak aldığı yasa kuralının, söz konusu davanın çözümünde olumlu ya da olumsuz etki yapabilme durumu söz konusu olamayacaktır.

Açıklanan nedenlerle, başvurunun başvuran mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerektiği kanısına ulaştığımızdan, çoğunluğun davanın esasına geçilmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.

Başkan

Üye

Haşim KILIÇ

Sacit ADALI

Üye

Üye

Serdar ÖZGÜLDÜR

Serruh KALELİ

KARŞIOY YAZISI

9.9.1991 günlü ve 20986 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Adli ve İdari Yargıda Hâkim ve Savcı Adaylığı Yazılı Sınav, Mülakat ve Atama Yönetmeliği'nin, 12.6.2007 günlü, 26550 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yönetmelik ile değiştirilen 33. maddesinin dayanağı olan 2992 sayılı Yasa'nın Ek 1. maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci tümcesinin itiraz yoluyla iptali istenilmektedir.

İtiraz başvurusundan sonra, 9.9.1991 günlü ve 20986 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan dava konusu Yönetmelik, 12.1.2008 günlü ve 26754 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Adli ve İdari Yargıda Hâkim ve Savcı Adaylığı Yazılı Sınav, Mülakat ve Atama Yönetmeliğinin Yürürlükten Kaldırılmasına Dair Yönetmelik ile 4.12.2007 tarihinden geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılmıştır.

Anayasal denetimin temel amacı, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen yasa kurallarını, soyut veya somut norm denetimi yoluyla inceleyip, aykırılığını saptadığı yasa kurallarını iptal ederek uygulanmalarını önlemektir.

Yasa'ya aykırılığı ileri sürülen yönetmeliğin iptali istemi, Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen Yasa'nın iptali istemi gibidir. Yasa'ya aykırılığı saptanan yönetmeliğin de iptal edilerek uygulamadan kaldırılması gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

İtiraz başvurusunun amacı, Yönetmeliğin dayanağını oluşturan Yasa'daki kuralın iptalini sağlayarak yönetmelikle ilgili iptal istemini karara bağlamaktır. Oysa, iptali istenilen yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır. Dolayısıyla itiraz başvurusunda bulunan Danıştay 12. Dairesi'nin görmekte olduğu davada iptali istenilen yönetmelik yürürlükten kaldırılarak uygulanamaz hale getirilmiş, böylece davacının arzuladığı sonuç elde edilmiş ve çözümü gereken uyuşmazlığın konusu da kalmamıştır. Bu durumda, iptali istenilen kural hakkında anayasal denetimin sürdürülmesi sonucu verilecek kararın hukuksal yararının varlığından söz edilemeyeceği gibi, hukuk âleminde düzenleyici bir etkisinin de olmayacağı açıktır.

Belirtilen nedenlerle konusu kalmayan itiraz hakkında, karar verilmesine yer olmadığı kararı verilmesi gerekir.

Bu nedenle aksi yönde oluşan çoğunluk görüşüne katılmadım.

Üye

Mehmet ERTEN